

Sygn. akt III AUa 441/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 maja 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk (spr.)
Sędziowie:	Barbara Białecka Beata Górka

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 maja 2022 r. w S.

sprawy (...) z siedzibą w Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o składki

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 3 lipca 2020 r., sygn. akt VI U 332/20

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,

2. odstępuje od obciążenia (...) z siedzibą

w Ś. kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Beata Górka	Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk	Barbara Białecka
-------------	----------------------------------	------------------

Sygn. akt III AUa 441/20

UZASADNIENIE

Decyzją z 8 stycznia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na podstawie art. 83 ust. 1 oraz art. 32 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, stwierdził, że (...) jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Emerytur Pomostowych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Organ rentowy wskazał, że zadłużenie spółki wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosi łącznie 1.286.950,66 zł, a to z tytułu:

- składek na ubezpieczenia społeczne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od sierpnia 2019 r. do października 2019 r. w kwocie 922.933,15 zł oraz odsetek za zwłokę w wysokości 16.645,00 zł,

- składek na Fundusz Emerytur Pomostowych w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od sierpnia 2019 r. do października 2019 r. w kwocie: 19.177,78 zł oraz odsetek za zwłokę w wysokości 343 zł,

- składek na ubezpieczenie zdrowotne w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od sierpnia 2019 r. do października 2019 r. w kwocie: 253.324,96 zł oraz odsetek za zwłokę w wysokości 4.537 zł,

- z tytułu: składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w ramach zakresów numerów deklaracji 01-39 za okres od sierpnia 2019 r. do października 2019 r. w kwocie: 68.760,77 zł oraz odsetek za zwłokę w wysokości 1.229 zł.

Organ rentowy wskazał nadto, że stosownie do art. 23 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, odsetki za zwłokę liczone na zasadach i w wysokości określonych w ustawie z 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa będą naliczane nadal do dnia zapłaty, włącznie z tym dniem.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że płatniczka nie dopełniła obowiązku określonego w art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z czym organ rentowy, działając na podstawie art. 83 ust. 1 ww. ustawy, określił wysokość zadłużenia z tytułu składek. Wyjaśniono również, że jeżeli określone w decyzji zobowiązanie nie zostanie uregulowane wraz z należnymi odsetkami za zwłokę w terminie miesiąca od daty doręczenia decyzji, to zgodnie z art. 24 ust. 2 w związku z art. 32 ww. ustawy, ZUS zobowiązany będzie do przymusowego ściągnięcia należności w trybie przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej. Jednocześnie ZUS poinformował, że decyzja, zgodnie z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Finansów z 30 października 2014 r. w sprawie określenia należności pieniężnych, których egzekucja może być wszczęta bez uprzedniego doręczenia upomnienia (Dz. U. z 2017r. poz. 131), stanowi podstawę do wystawienia tytułu wykonawczego, bez uprzedniego doręczenia upomnienia, a nadto, że stanowi ona podstawę do zabezpieczenia należności z tytułu składek ustawowym prawem zastawu na wszystkich będących własnością dłużnika oraz stanowiących współwłasność łączną dłużnika i jego małżonka rzeczach ruchomych oraz zbywalnych prawach majątkowych, a także, że stanowi jednocześnie podstawę wpisu hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości stanowiącej własność zobowiązanego, zaś jeżeli nieruchomość nie posiada księgi wieczystej, zabezpieczenie jest dokonywane przez złożenie tych dokumentów do zbioru dokumentów.

(...) odwołała się od decyzji, domagając się jej zmiany i zarzucając jej naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 46 ust. 1 oraz art. 29 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - przez ich niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) poprzez uznanie, że należne składki na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Emerytur Pomostowych, ubezpieczenia zdrowotne, FPIFGŚP za sierpień i październik 2019 r. nie zostały opłacone, podczas gdy należności te zostały rozłożone na raty, na mocy zawartych ze spółką umów, a nadto uznanie, że nie opłaciła odsetek za zwłokę od tych należności, mimo że w związku z rozłożeniem na raty odsetek nie nalicza się. Wskazała, że wszystkie raty należne do dnia wydania decyzji zostały przez nią opłacone, zgodnie z ustalonym harmonogramem spłat.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania w całości. W uzasadnieniu przyznał, że zawarł z płatniczką dwie umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek za sierpień i październik 2019 r. Wyjaśnił zarazem, iż wydana decyzja stanowi podstawę do ewentualnego zabezpieczenia należności z tytułu składek ustawowym prawem zastawu, a także do ewentualnego wpisu hipoteki do księgi wieczystej, stanowiąc dla niego swoiste zabezpieczenie. Podkreślił deklaratoryjny charakter decyzji, zaznaczając, że potwierdza ona już i tak istniejący stan rzeczy i nie narusza zawartego układu ratalnego. W jego okresie ZUS nie prowadzi postępowań egzekucyjnych w stosunku do należności objętych układem, bowiem w okresie trwania układu ratalnego wierzyciel zobowiązał się

do niewszczywania i niewznawiania postępowań egzekucyjnych przez okres obowiązywania umowy, w stosunku do należności nią objętych oraz niepobierania także jakichkolwiek odsetek.

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 3 lipca 2020 r. zmienił decyzję ZUS Oddział w S. w ten sposób, iż stwierdził, iż (...) z siedzibą w Ś. nie jest dłużniczką Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Emerytur Pomostowych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od sierpnia do października 2019 roku oraz z tytułu odsetek za zwłokę od należności za ten okres oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz (...) z siedzibą w Ś. tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 10 800 (dziesięciu tysięcy ośmiuset) złotych.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

(...) z siedzibą w Ś., zarejestrowana w rejestrze przedsiębiorców prowadzonym przez Sąd Rejonowy Szczecin Centrum, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: (...), NIP: (...), REGON: (...), prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie przeładunku towarów w portach morskich oraz w pozostałych portach rozładunkowych, magazynowania i przechowywania towarów, transportu morskiego i przybrzeżnego towarów, działalności usługowej wspomagającej transport morski, naprawy i konserwacji maszyn, wytwarzania i zaopatrywania w parę wodną, gorącą wodę i powietrze układów klimatyzacyjnych, transportu kolejowego towarów, wynajmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi oraz pozostałą działalnością związaną z udostępnianiem pracowników.

Z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej (...) była zobowiązana do zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Emerytur Pomostowych, oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Za sierpień i październik 2019 roku te składki nie zostały opłacone.

W dniu 13 września 2019 r. (...) złożyła wniosek o rozłożenie na raty należności z tytułu składek za sierpień 2019 r. w wysokości 740.700,76 zł.

Pismem z 8 października 2019 r. ZUS Oddział w S. poinformował płatniczkę, iż rozpoznał wniosek pozytywnie i wyraził zgodę na udzielenie ulgi w postaci układu ratalnego i rozłożenie należności z tytułu składek na 10 rat (pierwsza rata w kwocie 74.070,47 zł oraz 9 rat w kwocie 74.058,00 zł plus opłata prolongacyjna).

W dniu 11 października 2019 r. ZUS Oddział w S. (wierzyciel) zawarł z płatniczką (...) SA (dłużnik) umowę Nr (...) o rozłożenie na raty należności z tytułu składek. Umowa zawarta została na standardowym druku.

W wyniku zawartej umowy wierzyciel rozłożył na raty należności w ogólnej kwocie 740.592,47 zł z tytułu składek: na ubezpieczenia społeczne za sierpień 2019 r. w kwocie 543.794,31 zł, ubezpieczenie zdrowotne za sierpień 2019 r. w kwocie 146.303,17 zł, na FPiFGŚP za sierpień 2019 r. w kwocie 39.489,96 zł, na Fundusz Emerytur Pomostowych za sierpień 2019 r. w kwocie 11.005,03 zł.

W ramach zawartej umowy dłużnik uznał kwotę zaległości i zobowiązał się do opłacania poszczególnych rat należności z tytułu składek w terminach i wysokości wynikających z ustalonego w ust. 3 harmonogramu spłat. Wskazano, że zgodnie z przepisem art. 29 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, kwota należności z tytułu składek które podlegają rozłożeniu na raty, ustalona została z uwzględnieniem opłaty prolongacyjnej naliczonej na zasadach i w wysokości przewidzianej przepisami ustawy - Ordynacja podatkowa. Łączna wysokość naliczonych opłat prolongacyjnych wyniosła 15.378,00 zł, co stanowiło 50% stawki odsetek za zwłokę, obowiązującej w dniu zawarcia umowy.

W ust. 3 § 4 umowy strony ustaliły harmonogram spłat w sposób określony w załączniku numer 1 do umowy:

- rata numer 1 płatna do 4 listopada 2019 r. w kwocie 74.492,47 zł,

- rata numer 2 płatna do 4 grudnia 2019 r. w kwocie 74.723,00 zł,
- rata numer 3 płatna do 7 stycznia 2020 r. w kwocie 74.999,00 zł,
- rata numer 4 płatna do 4 lutego 2020 r. w kwocie 75.226,00 zł,
- rata numer 5 płatna do 4 marca 2020 r. w kwocie 75.462,00 zł,
- rata numer 6 płatna do 4 kwietnia 2020 r. w kwocie 75.730,00 zł,
- rata numer 7 płatna do 4 maja 2020 r. w kwocie 75.956,00 zł,
- rata numer 8 płatna do 4 czerwca 2020 r. w kwocie 76.209,00 zł,
- rata numer 9 płatna do 6 lipca 2020 r. w kwocie 76.469,00 zł,
- rata numer 10 płatna do 4 sierpnia 2020 r. w kwocie 76.704,00 zł.

Wskazano, iż raty należy wpłacać na indywidualny rachunek składkowy (...).

W ust. 4 § 4 umowy wskazano, że za dzień zapłaty raty uważa się dzień obciążenia rachunku bankowego Dłużnika. Wpłata rozłożonych na raty należności z tytułu składek dokonana po upływie terminu określonego w harmonogramie spłat lub dokonana w terminie, lecz w wysokości niższej niż należna, będzie rozliczona na składki i na odsetki za zwłokę naliczane na zasadach określonych w Ordynacji Podatkowej.

W ust. 6 § 4 umowy wskazano, iż płatności można dokonywać w formie bezgotówkowej w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek w instytucji płatniczej w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 659 j.t.) lub w formie przekazu pieniężnego za pośrednictwem instytucji płatniczej lub biura usług płatniczych w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych.

W ramach zawartej umowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał się do:

- 1) podjęcia działań zmierzających do zawieszenia wcześniej wszczętych i niezakończonych postępowań egzekucyjnych dotyczących należności z tytułu składek objętych niniejszą umową;
- 2) niewszczyniania i niewznawiania postępowań egzekucyjnych przez okres obowiązywania umowy w stosunku do należności z tytułu składek objętych niniejszą umową;
- 3) podjęcia działań zmierzających do umorzenia postępowania egzekucyjnego dotyczącego należności objętych niniejszą umową po całkowitej ich spłacie zgodnie z ustalonym harmonogramem spłat oraz uregulowaniu należnych kosztów egzekucyjnych.

W § 7 umowy ustalono, iż rozwiązanie umowy następuje w przypadku, gdy:

1) dłużnik

- a) nie opłacił rat wynikających z harmonogramu spłaty lub opłacił raty po terminie lub w częściowej wysokości,
 - b) nie wywiązał się z obowiązku zapłaty składek bieżących, których termin płatności przypadał w dniu albo po dniu, w którym umowa została zawarta lub opłacił te składki w częściowej wysokości i w terminie wyznaczonym przez Zakład nie uregulował tej różnicy wraz z odsetkami za zwłokę, naliczonymi na zasadach określonych w Ordynacji podatkowej wpłaty włącznie;
- 2) dłużnik nie opłacił należności objętych umową w terminie płatności ostatniej raty wynikającym z harmonogramu spłaty;

3) ujawnione zostały nowe okoliczności nieznanne, a istniejące w dniu, w którym umowa została podpisana, z których wynika że dłużnik wprowadził Zakład w błąd, aby i ulgę w spłacie należności i uniknąć egzekucji;

4) dłużnik odstąpił od realizacji umowy (rezygnacja z realizacji umowy).

W ust. 2 § 7 umowy wskazano, iż w sytuacji wystąpienia okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, rozwiązanie następuje z dniem następującym po dniu, w którym nastąpiła jedna z wymienionych przesłanek (ust. 2), natomiast w razie wystąpienia okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 4, rozwiązanie umowy następuje z dniem wskazanym przez dłużnika w pisemnym oświadczeniu, nie wcześniej niż z dniem jego złożenia w Zakładzie. Zaznaczono też, że po rozwiązaniu umowy należności z tytułu składek stają się wymagalne wraz z odsetkami za zwłokę, naliczonymi na zasadach określonych w ustawie powołanej w § 4 ust. 2 i podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej (ust. 4).

Stosownie do zapisów § 11 postanowienia umowy weszły w życie z dniem jej podpisania.

Do dnia wydania zaskarżonej decyzji (...) wywiązywała się z obowiązków nałożonych na nią wyżej opisaną umową.

W dniu 14 listopada 2019 r. (...) złożyła w ZUS Oddziale w S. wniosek o rozłożenie na raty należności z tytułu składek za październik 2019 r., których termin płatności przypadał na dzień 15 listopada 2019 r., w wysokości 753.066,90 zł.

Pismem z 13 grudnia 2019 r. ZUS poinformował spółkę, iż na wniosek wyrażona została zgoda na udzielenie ulgi w postaci układu ratalnego i rozłożenie należności z tytułu składek na 10 rat (pierwsza rata w kwocie 83.963,66 zł oraz 7 rat w kwocie 83.967,00 zł plus opłata prolongacyjna).

W dniu 30 grudnia 2019 r. ZUS Oddział w S. (wierzyciel) zawarł (na standardowo stosowanym w takich przypadkach druku) ze spółką (...) S.A. (dłużnik) umowę Nr (...) o rozłożenie na raty należności z tytułu składek.

W wyniku zawartej umowy wierzyciel rozłożył na raty należności z tytułu składek w ogólnej kwocie 671.732,66 zł z tytułu składek: na ubezpieczenia społeczne za październik 2019 r. w kwocie 487.901,15 zł, ubezpieczenie zdrowotne za październik 2019 r. w kwocie 136.284,96 zł, na FPIFGŚP za październik 2019 r. w kwocie 37.168,77 zł, na Fundusz Emerytur Pomostowych za październik 2019 r. w kwocie 10.377,78 zł.

W ramach zawartej umowy dłużnik uznał kwotę zaległości i zobowiązał się do opłacania poszczególnych rat należności z tytułu składek w terminach i wysokości wynikających z ustalonego w ust. 3 harmonogramu spłat. Wskazano, iż kwota należności z tytułu składek, które podlegają rozłożeniu na raty, ustalona została z uwzględnieniem opłaty prolongacyjnej naliczonej na zasadach i w wysokości przewidzianej przepisami ustawy - Ordynacja podatkowa. Łączna wysokość naliczonych opłat prolongacyjnych wyniosła 11.825,00 zł, co stanowi 50% stawki odsetek za zwłokę, obowiązującej w dniu zawarcia umowy (§ 4 ust. 2).

W ust. 3 § 4 umowy strony ustaliły harmonogram spłat w sposób określony w załączniku numer 1 do umowy:

- rata numer 1 płatna do 7 stycznia 2020 r. w kwocie 84.460,66 zł,
- rata numer 2 płatna do 7 lutego 2020 r. w kwocie 84.749,00 zł,
- rata numer 3 płatna do 9 marca 2020 r. w kwocie 85.034,00 zł,
- rata numer 4 płatna do 7 kwietnia 2020 r. w kwocie 85.302,00 zł,
- rata numer 5 płatna do 7 maja 2020 r. w kwocie 85.578,00 zł,
- rata numer 6 płatna do 8 czerwca 2020 r. w kwocie 85.871,00 zł,
- rata numer 7 płatna do 7 lipca 2020 r. w kwocie 86.139,00 zł,

- rata numer 8 płatna do 7 sierpnia 2020 r. w kwocie 86.424,00 zł.

Wskazano, iż raty należy wpłacać na indywidualny rachunek składkowy (...).

W ust. 4 § 4 umowy wskazano, że za dzień zapłaty raty uważa się dzień obciążenia rachunku bankowego dłużnika. Wpłata rozłożonych na raty należności z tytułu składek dokonana po upływie terminu określonego w harmonogramie spłat lub dokonana w terminie, lecz w wysokości niższej niż należna, będzie rozliczona na składki i na odsetki za zwłokę naliczane na zasadach określonych w ustawie powołanej w § 4 ust. 2.

W ust. 6 § 4 wskazano, iż płatności można dokonywać w formie bezgotówkowej w drodze obciążenia rachunku bankowego płatnika składek w instytucji płatniczej w rozumieniu ustawy z 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych lub w formie przekazu pieniężnego za pośrednictwem instytucji płatniczej lub biura usług płatniczych w rozumieniu ustawy o usługach płatniczych.

Z tytułu zawarcia umowy w § 5 wierzyciel zobowiązał się do:

- 1) podjęcia działań zmierzających do zawieszenia wcześniej wszczętych i niezakończonych postępowań egzekucyjnych dotyczących należności z tytułu składek objętych niniejszą umową;
- 2) niewszczyniania i niewznawiania postępowań egzekucyjnych przez okres obowiązywania umowy w stosunku do należności z tytułu składek objętych niniejszą umową;
- 3) podjęcia działań zmierzających do umorzenia postępowania egzekucyjnego dotyczącego należności objętych niniejszą umową po całkowitej ich spłacie zgodnie z ustalonym harmonogramem spłat oraz uregulowaniu należnych kosztów egzekucyjnych.

W § 7 umowy ustalono, iż rozwiązanie umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek następuje w przypadku, gdy:

1) dłużnik:

- a) nie opłacił rat wynikających z harmonogramu spłaty lub opłacił raty po terminie lub w częściowej wysokości,
 - b) nie wywiązał się z obowiązku zapłaty składek bieżących, których termin płatności przypadał w dniu albo po dniu, w którym umowa została zawarta lub opłacił te składki w częściowej wysokości i w terminie wyznaczonym przez Zakład nie uregulował tej różnicy wraz z odsetkami za zwłokę, naliczonymi na zasadach określonych w Ordynacji podatkowej wpłaty łącznie;
- 2) dłużnik nie opłacił należności objętych umową w terminie płatności ostatniej raty wynikającym z harmonogramu spłaty;
- 3) ujawnione zostały nowe okoliczności nieznanne, a istniejące w dniu, w którym umowa została podpisana, z których wynika że dłużnik wprowadził Zakład w błąd, aby i ulgę w spłacie należności i uniknąć egzekucji;
- 4) dłużnik odstąpił od realizacji umowy (rezygnacja z realizacją umowy).

W sytuacji wystąpienia okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, rozwiązanie i następuje z dniem następującym po dniu, w którym nastąpiła jedna z wymienionych przesłanek (ust. 2).

Wskazano, iż w sytuacji wystąpienia okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 4, rozwiązanie umowy następuje z dniem wskazanym przez dłużnika w pisemnym oświadczeniu, nie wcześniej niż z dniem jego złożenia w Zakładzie.

Zaznaczono, iż po rozwiązaniu umowy należności z tytułu składek stają się wymagalne wraz z odsetkami za zwłokę, naliczonymi na zasadach określonych w ustawie powołanej w § 4 ust. 2 i podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej (ust. 4).

Stosownie do zapisów § 11 postanowienia umowy weszły w życie z dniem jej podpisania.

W dacie wydania zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji (...) wywiązała się ze wszystkich obowiązujących ją na ten dzień postanowień wyżej wskazanej umowy.

W dniu 22 listopada 2019 r. ZUS O/S. zawiadomił spółkę (...) o wszczęciu z urzędu postępowania w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Emerytur Pomostowych, ubezpieczenie zdrowotne, FPiFGŚP, na którą składają się (szczegółowo opisane w doręczonym piśmie) należności z tytułu składek za maj, sierpień i październik 2019 r. Jednocześnie wezwał spółkę – jako stronę wszczętego postępowania - do złożenia w terminie 7 dni pisemnych wyjaśnień w sprawie przyczyn nieopłacenia składek, pod rygorem wydania decyzji w sprawie określenia wysokości należności składkowych na podstawie dotychczas zgromadzonych dowodów.

Korespondencja zawierająca zawiadomienie o wszczęciu postępowania została odebrana przez spółkę w dniu 27 listopada 2019 r.

Pismem z 6 grudnia 2019 r. organ rentowy poinformował spółkę (...) o zakończeniu postępowania dowodowego. Powyższe pismo doręczono spółce w dniu 10 grudnia 2019 r.

W dniu 8 stycznia 2020 r. organ rentowy wydał zaskarżoną obecnie decyzję.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione podnosząc, iż spór w niniejszej sprawie miał charakter prawny. Stan faktyczny był bowiem w całości niesporny i został przez sąd ustalony na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach prowadzonych przez organ rentowy, których autentyczność nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości. Przedmiot sporu sprowadzał się zaś w niniejszej sprawie w zasadzie do przesądzenia, czy organ rentowy ma uprawnienie do wydawania decyzji stwierdzających istnienie zadłużenia w sytuacji, w której zadłużenie, którego decyzja dotyczy jest przedmiotem ważnej i obowiązującej w danym momencie umowy ratalnej.

Odpowiadając na to pytanie, Sąd pierwszej instancji podkreślił, że decyzje organu rentowego mają co do zasady prawie zawsze charakter deklaratoryjny, a przedmiotem postępowania sądowego jest ich ocena zgodności z prawem – w aspekcie formalnym i materialnym. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych toczy się w trybie odwoławczym od decyzji organu rentowego, co wynika z treści art. 476 § 2 k.p.c. Taki odwoławczy tryb postępowania powoduje, iż sąd powszechny rozpoznając odwołanie wniesione przez stronę postępowania dokonuje kontroli prawidłowości decyzji wydanej przez organ rentowy z punktu widzenia jej zgodności z prawem i równocześnie związany jest jej zakresem. Kontrolna rola sądu powinna korespondować z zakresem rozstrzygnięcia dokonanego w decyzji administracyjnej.

Zdaniem Sądu meriti, stanowisko to w niniejszej sprawie oznaczało konieczność odpowiedzi na pytanie, czy w dacie wydania zaskarżonej decyzji prawidłowe było dokonane w niej stwierdzenie, iż odwołująca się spółka jest dłużniczką Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Emerytur Pomostowych i FPiFGŚP. Odwołująca stała przy tym na stanowisku, iż jako płatnik nie naruszyła określonego w art. 46 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązku opłacania należnych składek. Należności te zostały bowiem rozłożone na raty na mocy umowy zawartej na podstawie art. 29 ust. 1 tej ustawy, a wszystkie raty, których termin płatności już nastąpił, zostały zapłacone. Organ rentowy powoływał się natomiast na deklaratoryjny charakter zaskarżonej decyzji, podnosząc, iż potwierdza ona jedynie istniejący stan rzeczy i nie narusza zawartego układu ratalnego, bowiem w okresie jego trwania układu ratalnego ZUS zobowiązał się do niewszczyniania i

niewznawiania postępowań egzekucyjnych przez okres obowiązywania umowy, w stosunku do należności nią objętych oraz niepobierania także jakichkolwiek odsetek.

Sąd Okręgowy wskazał, iż stosownie do treści przepisu art. 46 ust.1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r., poz. 266, dalej jako ustawa systemowa), płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczyć, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz obliczać należne składki na ubezpieczenia za każdy miesiąc kalendarzowy. Do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i Fundusz Emerytur Pomostowych oraz na ubezpieczenie zdrowotne w zakresie: ich poboru, egzekucji, wymierzania odsetek za zwłokę i dodatkowej opłaty, przepisów karnych, dokonywania zabezpieczeń na wszystkich nieruchomościach, ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika, odpowiedzialności osób trzecich i spadkobierców oraz stosowania ulg i umorzeń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące składek na ubezpieczenia społeczne (art. 32 powoływanej ustawy).

Stosownie zaś do treści art. 23 ust. 1 ustawy systemowej, od nieopłaconych w terminie składek należne są od płatnika składek odsetki za zwłokę, na zasadach i w wysokości określonej w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa.

Zgodnie jednak z art. 29 ustawy systemowej, ze względów gospodarczych lub innych przyczyn zasługujących na uwzględnienie Zakład może na wniosek dłużnika rozłożyć należność na raty, uwzględniając możliwości płatnicze dłużnika oraz stan finansów ubezpieczeń społecznych (ust. 1). Od składek, które rozłożono na raty, nie nalicza się odsetek za zwłokę począwszy od następnego dnia po dniu wpływu wniosku o udzielenie tych ulg (ust. 2). Jeżeli dłużnik nie spłaci w terminie ustalonych przez Zakład rat, pozostała kwota staje się natychmiast wymagalna wraz z odsetkami za zwłokę (ust. 3).

Odnosząc zatem powyższe regulacje do okoliczności niniejszej sprawy, Sąd pierwszej instancji przypomniał, że ze zgromadzonego w niej materiału dowodowego wynika, że (...) w dniu 11 października 2019 r. zawarła z organem rentowym umowę o rozłożenie na raty należności z tytułu składek za sierpień 2019 r., natomiast w dniu 30 grudnia 2019 r. - umowę o rozłożenie na raty należności z tytułu składek za październik 2019 r. W obu umowach strony ustaliły przy tym precyzyjny harmonogram spłat, według którego dłużniczka zobowiązała się do opłacania poszczególnych rat należności z tytułu składek. Zdaniem tego Sądu, od faktu zawarcia obu tych umów nie można abstrahować, jak uczynił to organ rentowy, gdyż mają one istotne znaczenie w kontekście wymagalności zobowiązania oraz determinują datę upływu terminu zapłaty spornych (objętych zaskarżoną decyzją) należności. W przypadku bowiem umowy z 11 października 2019 r., obejmującej zaległości składkowe za sierpień 2019 roku, strony ustaliły, że należność ta będzie spłacana w ratach, z których termin płatności ostatniej ustalono na dzień 4 sierpnia 2020 r., natomiast w przypadku umowy z 30 grudnia 2019 r., obejmującej zaległości składkowe za październik 2019 roku, termin płatności ostatniej z rat przypadł na dzień 7 sierpnia 2020 r. Tym samym, w ocenie Sądu meriti, oczywistą okazała się konstatacja, iż w dacie wydania zaskarżonej decyzji nie upłynął jeszcze termin spłaty określonych tą decyzją należności. Co istotne, i co przyznał organ rentowy, raty, których termin płatności przypadł przed dniem wydania decyzji, zostały opłacone w terminie i w należytej wysokości. Wykładnia przepisu art. 29 ustawy systemowej jest bowiem w takiej sytuacji jasna i oczywista: skoro ustawodawca dopuścił spłatę zaległości z tytułu składek w terminach ustalonych przez ZUS w umowie ratalnej, to tym samym kwota zaległości nie jest wymagalna przed nadejściem umówionych terminów, natomiast staje się wymagalna dopiero w sytuacji, gdy dłużnik nie spłaci rat w terminach ustalonych przez ZUS (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 15 lutego 2018 r., V SA/Wa 480/17)..

Skoro więc w niniejszej sprawie w dacie wydania zaskarżonej decyzji termin spłaty określonych zaskarżoną decyzją należności nie upłynął, tj. nie stały się one wymagalne, w ocenie Sądu Okręgowego, całkowicie bezpodstawnym było ustalenie przez ZUS, że w tej dacie spółka była dłużniczką Zakładu z tytułu należności objętej umowami ratalnymi.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, wydając zaskarżoną decyzję organ rentowy zdał się nie zauważyć, iż porozumienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i płatniczki z 11 października i 30 grudnia 2019 r. nie mają charakteru wyłącznie jednostronnej deklaracji spółki (...) SA. Skoro strony zawarły umowy ratalne, to znaczy, że uznały realność

zawartych porozumień, wiążących obie ich strony. W ich ramach płatniczka uznała kwotę wskazanych należności i zobowiązała się do ich spłaty w kwotach i terminach ustalonych przez strony, a wierzyciel (ZUS) zobowiązał się do podjęcia działań zmierzających do zawieszenia wcześniej wszczętych i niezakończonych postępowań egzekucyjnych dotyczących należności z tytułu składek objętych przedmiotową umową, niewszczywania i niewznawiania postępowań egzekucyjnych przez okres obowiązywania umowy w stosunku do należności z tytułu składek objętych tą umową oraz podjęcia działań zmierzających do umorzenia postępowania egzekucyjnego dotyczącego należności objętych umową po całkowitej ich spłacie zgodnie z ustalonym harmonogramem spłat oraz uregulowaniu należnych kosztów egzekucyjnych.

W ocenie Sądu meriti, za całkowicie niezrozumiałe należało w tym kontekście uznać twierdzenie organu rentowego jakoby celem wydania decyzji było ewentualne zabezpieczenie należności objętych układami ratalnymi. Istnienie ważnych i realizowanych przez strony umów o układ ratalny stanowi bowiem wystarczające zabezpieczenie.

Na marginesie Sąd Okręgowy wskazał, iż we wskazywanej przez organ rentowy tezie jakoby wydana decyzja stanowiła wyłącznie podstawę do ewentualnego zabezpieczenia należności z tytułu składek przeczy zamieszczony w decyzji zapis: „jeżeli określone w decyzji zobowiązanie nie zostanie uregulowane wraz z należnymi odsetkami za zwłokę w terminie miesiąca od daty doręczenia decyzji, zgodnie z art. 24 ust. 2 w związku z art. 32 ww. ustawy, ZUS zobowiązany będzie, do przymusowego ściągnięcia należności w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1438 z późn. zm) lub egzekucji sądowej w trybie przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460)”.

Ponadto Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zaskarżona decyzja ustala wysokość odsetek za zwłokę, mimo zawartych z płatniczką umów ratalnych, co również należało jednoznacznie uznać za niedopuszczalne. Odsetki te, jak wynika z pisma procesowego organu rentowego z 29 maja 2020 r., w przypadku należności składkowych za sierpień 2019 r. naliczono za okres od 17 września 2019 roku do 8 stycznia 2020 roku, a w przypadku należności składkowych za październik 2019 r. – za okres od 16 listopada 2019 r. do 8 stycznia 2020 r. Tymczasem, stosownie do normy art. 29 ust. 2 ustawy systemowej, od składek, które rozłożono na raty, nie nalicza się odsetek za zwłokę począwszy od następnego dnia po dniu wpływu wniosku o udzielenie tych ulg. Powyższe oznacza, iż organ rentowy, wobec zawarcia układu ratalnego i określenia w nim wysokości i terminu spłaty odsetek, nie był uprawniony do określenia w zaskarżonej decyzji odsetek na datę jej wydania, a skoro to uczynił, naruszył prawo.

Mając zatem wszystkie powyższe względy na uwadze, Sąd meriti zgodził się z odwołującą, iż nie może zostać pozostawiona w obrocie prawnym decyzja, na podstawie której może zostać wystawiony tytuł wykonawczy i zastosowana egzekucja administracyjna należności, których termin zapłaty zgodnie z zawartymi umowami jeszcze nie nastąpił oraz egzekucja administracyjna odsetek, które nie mogą być naliczane.

Co za tym idzie, w punkcie I sentencji wyroku Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził, iż (...) z siedzibą w Ś. nie jest dłużniczką Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, Fundusz Emerytur Pomostowych, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od sierpnia do października 2019 r. oraz z tytułu odsetek za zwłokę od należności za ten okres.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie II sentencji wyroku, zasądzając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz (...) z siedzibą w Ś. kwotę 10.800 zł. Na należność tę złożyło się wyłącznie wynagrodzenie reprezentującego spółkę pełnomocnika będącego radcą prawnym, ustalone na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z 2 § pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz. 265).

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się organ rentowy zaskarżając je w całości i zarzucając mu:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: art. 46 ust. 1 w zw. z art.83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t Dz.U. z 2020 r. poz. 266) polegające na niewłaściwym uznaniu,

iż (...) nie jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, podczas gdy płatnik składek był obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy i nie dochowując tego obowiązku doprowadził tym samym do powstania zadłużenia w związku z czym organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję określając zadłużenie na łączną kwotę 1.286.950,66 zł.,

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, polegający na błędnym założeniu, że (...) nie jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., podczas gdy analiza sprawy prowadzi do stwierdzenia, iż spółka jest i będzie dłużnikiem, aż do momentu uiszczenia ostatniej raty z tytułu zawartej pomiędzy stronami umowy o układ ratalny.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania płatnika składek w całości ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji a nadto o zasądzenie od płatnika składek na rzecz pozwanego kosztów postępowania za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelujący podniósł, iż zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 266), zwanej dalej ustawą systemową, płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy. Płatnik składek (...) (...) z tytułu zatrudnienia pracowników był zobowiązany do opłacania składek na : Ubezpieczenia Społeczne, Ubezpieczenie Zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz Fundusz Emerytur Pomostowych. W związku z tym, iż na koncie płatnika powstało zadłużenie, organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję w której wskazał, że zadłużenie spółki wraz z należnymi odsetkami za zwłokę naliczonymi na dzień wydania decyzji wynosiło łącznie 1.286.950,66 zł.

Skarżący wskazał, iż zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wystawione przez Zakład dokumenty stwierdzające istnienie należności z tytułu składek oraz jej wysokość są podstawą wpisu hipoteki do księgi wieczystej nieruchomości stanowiącej własność zobowiązanego. Takimi dokumentami była właśnie decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ustalająca wysokość należności z tytułu składek. Działanie organu rentowego w niniejszej sprawie miało zatem na celu wydanie dokumentu, który będzie w przypadku ewentualnego zerwania układu ratalnego, czy zaprzestania spłat rat podstawą do złożenia wniosku o wpis hipoteki. Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał na uwadze § 5 umowy o układ ratalny zgodnie z którym zobowiązał się do podjęcia działań zmierzających do zawieszenia wcześniej wszczętych i niezakończonych postępowań egzekucyjnych dotyczących należności z tytułu składek objętych umową o układ ratalny, niewszczywania i niewznawiania postępowań egzekucyjnych przez okres obowiązywania umowy w stosunku do należności z tytułu składek objętych umową, podjęcia działań zmierzających do umorzenia postępowania egzekucyjnego dotyczącego należności objętych umową po całkowitej ich spłacie zgodnie z ustalonym harmonogramem spłat oraz uregulowaniu należnych kosztów egzekucyjnych i nie zamierzał podejmować żadnych działań sprzecznych z ustaleniami umowy. Wydana decyzja nie podlegała wykonaniu, miała na celu jedynie potwierdzenie istniejącego stanu rzeczywistego.

Apelujący wskazał, iż Sąd Okręgowy rozpatrując niniejszą sprawę skoncentrował się na zawarciu pomiędzy stronami umowy o układ ratalny a przede wszystkim na wymagalności spłaty zadłużenia. Jednakże dług wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych powstał w 2019 r. Czym innym zatem, zdaniem organu rentowego, było zawarcie układu ratalnego a czym innym istnienie długu. Zdaniem organu rentowego nie można stwierdzić, iż płatnik nie był dłużnikiem ZUS skoro miał w rzeczywistości zadłużenie i to sięgające roku 2019. Spółka była i jest dłużnikiem, aż do pełnego zaspokojenia roszczenia. Nadto, pełnomocnik ZUS wykonując zobowiązanie Sądu Okręgowego z dnia 16 kwietnia 2020 r. wyjaśnił kwestię braku wpłaty dokonanej w dniu 7 stycznia 2020 r., podając, że na konto ZUS nie wpłynęła dana wpłata, bowiem prawdopodobnie przelew był dokonany przez system (...), który nie jest co do zasady systemem dla płatności składek. Organ rentowy nie otrzymał tej wpłaty, nie zaksięgował jej, ani też jej nie zwrócił.

Jeśli chodzi o główny problem powstały w sprawie, czy organ rentowy mógł wydać decyzję określającą zadłużenie płatnika, apelujący zwrócił uwagę na wyrok Sądu Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 maja 2016 r., sygn. VIII U 373/16 w którym Sąd zaznaczył, iż wydanie przez ZUS decyzji określającej wysokość zadłużenia, po zawarciu umowy o rozłożenie należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne na raty nie niweczy zawartej pomiędzy stronami umowy. Dodatkowo Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpatrując podobną sprawę w wyroku z dnia 26.09.2016 r., sygn. VIII U 2678/15 podkreślił, iż organ rentowy stosownie do treści art.83 ust. 1 punkt 1 ustawy o sus miał prawo wydać decyzję w zakresie ustalenia wysokości zaległości, która w swojej treści jedynie określa należności ubezpieczonego z tytułu nieopłaconych składek, po uwzględnieniu dokonanych już wpłat, zgodnie z unormowaniami zawartymi w układzie ratalnym. Organ rentowy, wydając zaskarżoną decyzję w celu określenia zadłużenia do ewentualnego przyszłego ustanowienia zabezpieczenia należności, nie naruszył układu ratalnego zawartego z ubezpieczonym. Zawarcie umowy ratalnej nie wyklucza bowiem ustanowienia zabezpieczenia hipotecznego, albo zastawu. Ustanowienie zabezpieczenia należności nie stanowi również egzekucji roszczenia.

W odpowiedzi na apelację płatnik wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych w tym wynagrodzenia radcy prawnego w kwocie stanowiącej 75% stawki minimalnej tj. 8100 zł.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona.

Kwestią sporną w przedmiotowej sprawie nie było istnienie zadłużenia płatnika z tytułu zaległych składek, lecz ustalenie czy organ rentowy mógł wydać decyzję stwierdzającą wysokość zadłużenia na dany dzień celem (w przypadku braku spłaty należności z układu ratalnego) ewentualnego wystąpienia przez pozwany organ rentowy z wnioskiem do Sądu Rejonowego o ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości stanowiącej własność płatnika.

Zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1009) dla zabezpieczenia należności z tytułu składek Zakładowi przysługuje hipoteka przymusowa na wszystkich nieruchomościach dłużnika, z uwzględnieniem ust. 3a i 3b. Podstawą ustanowienia hipoteki przymusowej jest doręczona decyzja o określeniu wysokości należności z tytułu składek. Stosownie zaś do treści art. 33 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 1540) stosowanego w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zobowiązanie podatkowe przed terminem płatności może być zabezpieczone na majątku podatnika (...), jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że nie zostanie ono wykonane, a w szczególności gdy podatnik trwale nie uiszcza wymagalnych zobowiązań o charakterze publicznoprawnym lub dokonuje czynności polegających na zbywaniu majątku, które mogą utrudnić lub udaremnić egzekucję.

Instytucja zabezpieczenia jest wykorzystywana przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego i służy zabezpieczeniu interesu budżetu państwa i budżetów samorządowych czy też Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zanim jeszcze powstaną przesłanki do wszczęcia egzekucji administracyjnej. Jest to postępowanie umożliwiające skuteczne wyegzekwowanie należności podatkowych (składkowych) od podmiotów zobowiązanych w sytuacji, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że zobowiązania te nie zostaną zapłacone. Zabezpieczenie uregulowane w art. 33 § 1 Ordynacji podatkowej należy przy tym odróżniać od zabezpieczenia stosowanego już po wszczęciu postępowania egzekucyjnego, albowiem inne są podstawy jego wszczęcia, przesłanki i po części tryb realizacji.

Podstawową przesłanką zastosowania przedmiotowego zabezpieczenia jest „uzasadniona obawa, że zobowiązanie nie zostanie wykonane”. W tym kontekście należy zauważyć, że płatnik nie uregulował składek za dwa miesiące w wysokości 1 412 325, 13 złotych i do dnia zawarcia z organem rentowym umowy ratalnej nie podjął próby uregulowania powstałego zadłużenia.

Co więcej, Sąd Apelacyjny ustalił na podstawie złożonych dokumentów i ostatecznego oświadczenia płatnika, że w dniu wydania zaskarżonej decyzji tj. 8 stycznia 2020 r., płatnik zalegał z opłatą składek za sierpień 2019 r. w wysokości 592 464,00 zł. (termin zapłaty składek 16-09-2019 r.) i za październik 2019 r. w wysokości 671 732,66 zł. (termin zapłaty składek 15-11-2019 r.).

Na zaległości za powyższe miesiące były podpisane dwie umowy o układ ratalny. Termin kolejnej raty z pierwszej umowy ratalnej i termin pierwszej raty z drugiej umowy ratalnej wskazany był na 7 stycznia 2020 r. przy czym zgodnie z treścią obydwu umów za dzień zapłaty raty uważa się dzień obciążenia rachunku bankowego dłużnika (§ 4 ust. 4 umowy). Skuteczne obciążenie rachunku dłużnika nastąpiło zaś po terminie bo 8 stycznia 2020 r. w związku nieprawidłową operacją dokonaną w dniu 7 stycznia 2020 r. i niezaksięgowaniem tej kwoty przez Bank. Na konto ZUS nie wpłynęła dana wpłata, bowiem przelew był dokonany przez system (...), który nie jest co do zasady systemem dla płatności składek. Organ rentowy nie otrzymał tej wpłaty, nie zaksięgował jej, ani też jej nie zwrócił.

Zgodnie zatem z § 7 ust. 1 pkt. 1 a i ust. 4 obu umów o rozłożenie na raty rozwiązanie umowy o rozłożenie na raty należności z tytułu składek następuje w przypadku, gdy dłużnik nie opłacił rat wynikających z harmonogramu spłaty lub opłacił raty po terminie (jak w tym przypadku) lub w częściowej wysokości. W sytuacji wystąpienia powyższej okoliczności rozwiązanie następuje z dniem następującym po dniu, w którym nastąpiła powyższa przesłanka. Zgodnie zaś z ustępem 4 § 7 po rozwiązaniu umowy należności z tytułu składek stają się wymagalne wraz z odsetkami za zwłokę naliczonymi na zasadach określonych w § 4 ust. 2 i podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej.

Kwoty zaległości podane w decyzji z 8 stycznia 2020 r. uwzględniają wpłaty płatnika do 7 stycznia 2020 r. Obciążenie rachunku płatnika nie nastąpiło bowiem w dniu 7 stycznia 2020 r. a dopiero w dniu następnym. Zaległość podana w zaskarżonej decyzji była zatem zgodna ze stanem faktycznym na podany dzień. Wpłata z 8 stycznia 2020 r. dokonana po terminie nie była zatem uwzględniona przy wydaniu decyzji. Podana kwota zadłużenia w decyzji na dzień jej wydania była prawidłowa gdyż uwzględniała również odsetki wobec wymagalności całości zaległości w związku z opóźnieniem w płatności i możliwością rozwiązania obu umów o układ ratalny.

W kontekście powyższych ustaleń uznać należy, że działanie pozwanego znajdujące wyraz w zaskarżonej decyzji było działaniem racjonalnym i trafnym, a organ rentowy w żaden sposób nie naruszył zawartej umowy ratalnej, albowiem nawet sam wniosek o wpis hipoteki przymusowej (jeśli taki zostałby złożony) nie wszczyna postępowania egzekucyjnego o którym mowa w § 5 pkt 2 umów ratalnych.

Cel jakim kierował się organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję ma charakter tylko zabezpieczający, bowiem Zakład dysponuje umową ratalną, którą płatnik składek wykonywał oraz gwarancją (wynikającą z umowy), iż w przypadku niedochowania warunków tego układu (jak w przypadku opóźnienia płatności) cała należność jest natychmiast wymagalna. Wydając zaskarżoną decyzję organ rentowy nie naruszył postanowień umowy ratalnej, bowiem decyzja ta ma na celu jedynie określenie zadłużenia do ewentualnego przyszłego ustanowienia zabezpieczenia należności. Ustanowienie zabezpieczenia hipotecznego czy też zastawu nie stanowi bowiem egzekucji roszczenia.

Na mocy art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej, organ rentowy miał prawo wydać decyzję w zakresie ustalenia wysokości zaległości, która w swojej treści jedynie określa należności ubezpieczonego z tytułu nieopłaconych składek, po uwzględnieniu dokonanych już wpłat, zgodnie z unormowaniami zawartymi w układzie ratalnym. Zawarcie umowy ratalnej nie wyklucza ustanowienia zabezpieczenia hipotecznego albo zastawu, nie stanowi egzekucji roszczenia. To, że w zaskarżonej decyzji organ rentowy uprzedził płatnika o swoim zamiarze wystąpienia o ustanowienie hipoteki przymusowej na nieruchomości celem zabezpieczenia wykazanych w decyzji należności, nie oznacza, że została wydana decyzja w przedmiocie zabezpieczenia zaległości składkowych.

Wpis hipoteki na nieruchomości może stanowić niedogodność dla dłużnika, ale jest on dopuszczalny w świetle regulacji art. 26 ust. 1 – 3 ustawy systemowej i to pomimo uprzednio zawartego między organem a dłużnikiem składkowym układu ratalnego obejmującego tożsame zaległości składkowe, co mające być następnie zabezpieczone

hipotecznie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie budzi wątpliwości, że organ rentowy realizując m.in. przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych, także jako dysponent Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 68 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 51 ust. 2 ustawy systemowej) ma powinność skutecznie zabezpieczać spłatę zadłużenia składkowego, a w razie potrzeby, także dążyć, do wyegzekwowania całości zadłużenia, w tym akcesoryjnych odsetek. Zabezpieczenie się hipoteczne pozycjonuje organ jako uprzywilejowany (z uwagi na zajętą pozycję na wypadek kolejnych wpisów hipotek), zapobiega przedawnieniu się należności i przede wszystkim pozwala na szybszą odpowiedź organu w postaci wszczęcia postępowania egzekucyjnego i wyegzekwowania składek wraz z odsetkami w przypadku naruszenia postanowień układu ratalnego.

Zgodnie z treścią art. 29 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2017.1778 j.t.) od składek, które rozłożono na raty, nie nalicza się odsetek za zwłokę począwszy od następnego dnia po dniu wpływu wniosku o udzielenie tych ulg.

Rozłożenie należności z tytułu składek na raty skutkuje nienaliczaniem odsetek za zwłokę, począwszy od następnego dnia po dniu wpływu wniosku o udzielenie tego rodzaju ulg. Jednakże rację ma organ rentowy podkreślając, iż w przypadku zawarcia układu ratalnego odsetki za zwłokę naliczane są na dzień wpływu wniosku o układ ratalny, pod warunkiem terminowego i w prawidłowej wysokości opłacania rat układu (zgodnie z harmonogramem). Natomiast gdy rata jest opłacona po terminie lub w nieprawidłowej wysokości, odsetki za zwłokę naliczane są na zasadach ogólnych. W dniu wydania decyzji organ nie był w stanie określić czy spełnione zostaną warunki układu dlatego w decyzji został zawarty zapis dotyczący naliczania odsetek do dnia wpłaty włącznie.

Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II wyroku, należy wskazać, iż w przypadku sprawy o należności z tytułu składek ma zastosowanie przepis § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265, ze zm.) przewidujący wysokość stawki minimalnej w zależności od wartości przedmiotu sporu.

Istotnie, w sprawie o należności z tytułu składek i wysokość zadłużenia stawkę wynagrodzenia radcy prawnego ustala się według wartości przedmiotu sporu (vide uchwała Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2019 r., sygn. III UZP 9/19, Legalis nr 2235862, oraz przywołane w tej uchwale kolejne orzeczenia Sądu Najwyższego). Przedmiotowa sprawa dotyczyła należności z tytułu składek jednakże zaskarżenie dotyczyło tylko kwestii prawa organu do wydania spornej decyzji, w sytuacji, gdy płatnik składek nie kwestionował tytułu składkowego, ani wysokości istniejących zadłużeń składkowych (a nawet je uznał zawierając układy ratalne) i realizował terminowo (poza jedną wpłatą spóźnioną o jeden dzień, która spowodowała wydanie zaskarżonej decyzji).

Na chwilę wydania wyroku obie umowy o rozłożenie na raty zostały w całości zrealizowane co wynika jednoznacznie z pisma ZUS.

Z tego też względu, z uwagi na charakter sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że zastosować można było normę wynikającą z treści art. 102 k.p.c. zgodnie, z którą w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Beata Górńska Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk Barbara Białecka